

Kalanderleeuwerik *Melanocorypha calandra* nieuw voor de provincie Groningen

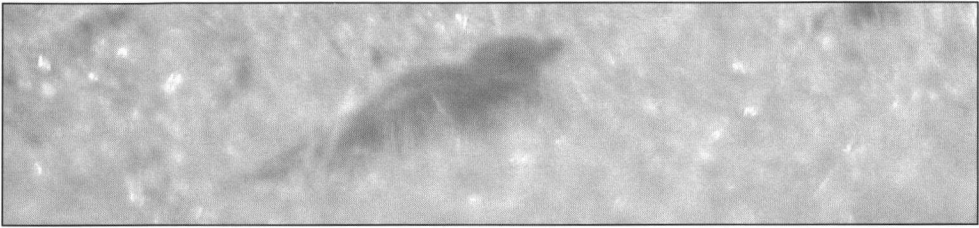
Roelf Hovinga

60

Na lang wikken en wegen besluit ik op 27 mei 2005 toch maar vroeg op te staan en te gaan vogelen in de Eemshaven. Teletekst voorspelt voor vandaag oostenwind, voorwaarde voor leuke trek op de Eemshaven. Als ik om 07.15 uur op de telpost op het oostelijk Eemshaventerrein aankom is het echter vrijwel windstil. Van de aanwezige tellers krijg ik te horen dat er deze ochtend nog maar weinig is langsgevlogen. In het eerste kwartier vliegen er twee Boerenzwaluwen *Hirundo rustica* en een Gele Kwikstaart *Motacilla flava* langs, verder is het doodstil. Wel vliegt nog voor ik op de dijk sta een Kleine Zilverreiger *Egretta*

garzetta langs die besluit te landen op het wad. Ik ben net serieus aan het overwegen om toch maar naar de Lauwersmeer te rijden als er vanuit het westen een rare zangvogel hoog over de zeedijk aan komt vliegen. Kijker erop, zwarte halsvlekjes, lange, pikzwarte ondervleugels met een witte achterrand, het is een grote leeuwerik ... KALANDERLEEUWERIK schreeuw ik de overige vogelaars op de dijk toe. De vogel vliegt dan recht over ons heen terwijl ik de door mij waargenomen kenmerken opnoem. Even denken we hem als een stipje in oostelijke richting te zien verdwijnen, maar gelukkig draait de leeuwerik met een

Kalanderleeuwerik, Eemshaven 27 mei 2005.

Foto: Roelf Hovinga

grote boog terug, passeert ons nu in westelijke richting en lijkt uiteindelijk circa 750 meter ten westen van de telpost te landen achter de stuifdijk.

Het daaropvolgende uur is hectisch. Met Erno Klunder vind ik de Kalander tot twee maal toe terug, maar de vogel is erg vliegerig en blijft steeds maar kort aanwezig. Tussendoor worden mensen telefonisch gewaarschuwd, mislukt een poging om bewijsplaatjes van de vogel te maken, wordt er gepiept, bellen (veel) mensen terug om op de hoogte te worden gesteld enzovoort. Net na achten zit de vogel een kleine vijftien minuten net ten oosten van de telpost op de zeedijk en laat zich hier goed bekijken en voldoende fotograferen. Martijn Bot, Martin Olthoff, Rommert Cazemier en enkele anderen zijn nog net op tijd, waarna de Kalanderleeuwerik zonder aanwijsbare reden in westelijke reden wegvliegt. Wederom lijkt de vogel neer te ploffen op de Hoppenplek, waar deze later voor de laatste keer door enkele van de over het Eemshaventerrein uitzwerpende vogelaars rond 08.40 uur bij toeval wordt teruggevonden. Nu verdwijnt de Kalander echter definitief in zuidwestelijke richting. De vele net daarna arriverende vogelaars zijn te laat.

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op ter plekke gemaakte notities, veldschetsen en digitale foto's.

Grootte en bouw

Een grote leeuwerik, duidelijk groter dan bijvoorbeeld Veldleeuwerik *Alauda arvensis*, met opvallend lange, in vlucht duidelijk geknikte vleugels. Door korte staart een gedrongen vluchtsilhouet.

Kop

Kop lichtbruin met duidelijke lichte wenkbrauwstreep. Oorstreek donkerder.

Bovendelen

Lichtbruin met donkerder lengtestreping.

Onderdelen

Geheel wit/licht. Op zijhals duidelijke zwarte vlekken, ook in vlucht opvallend.

Vleugel

Opvallend lang en verhoudingsgewijs ook breder lijkend dan bij Veldleeuwerik. In vlucht duidelijk geknikt lijkend. Bovenvleugel donkerbruin, donkerder dan bij Veldleeuwerik, ondervleugel geheel zwart. Zowel op boven- als ondervleugel een duidelijke, witte achterrand.

Staart

Opvallend kort lijkend, vooral wanneer vogel recht overvloog. Staartzijden wit.

Naakte delen

Oog zwart. Snavel opvallend groot en zwaar. Kleur gelig/vleeskleurig.

Gedrag

Vlucht licht golvend, met enigszins geknikte vleugels. Aan de grond nauwelijks actief, in- en gedoken rustend in het gras. Rusteloos, vloog veelal zonder directe aanleiding kort na (her)ontdekking hoog en ver weg.

Roep

Eenmaal werd een harde, lange ratelende roep gehoord. Meer op een harde versie van bijvoorbeeld IJsgors *Calcarius lapponicus* lijkend dan op Veldleeuwerik. De laatste keer dat de vogel werd waargenomen in vlucht eenmaal

een korter rateltje gehoord, minder hard en bijna 'binnensmonds'.

Discussie

Door de combinatie van grootte, halsvlekken, zwarte ondervleugels en witte vleugelachterrand vallen alle andere soorten waarmee Kalanderleeuwerik onder slechte of matige waarnemingsomstandigheden kan worden verward af. Mogelijke kandidaten die onder bepaalde omstandigheden voor verwarring kunnen zorgen zijn Kortteenleeuwerik *Calandrella brachydactyla* (wel halsvlekjes, maar geen zware snavel, groot formaat en zwarte ondervleugels) en met name Bergkalanderleeuwerik *Melanocorypha bimaculata* (lichtere boven- en ondervleugel, geen

witte vleugelachterrand, witte staartpunten).

Het betreft hier de derde waarneming voor Nederland en de eerste voor de provincie Groningen. Eerdere Nederlandse gevallen waren op 10 oktober 1990 (ringvangst) bij Castricum en op 16 mei 1988 op Texel. De Kalanderleeuwerik broedt in landen rondom de Middellandse Zee en in Zuidwest-Azië en is opvallend zeldzaam in Noord- en West-Europa.

Roelf Hovinga
De Singel 10
9281 LK Harkema
Roelf_Hovinga@hotmail.com